

Aasta Hansteen (1824 – 1908) – maler og aktivist fra Oslo

Med grenseløst mot og ukuelig kampvilje satte Aasta Hansteen skapet så ettertrykkelig på plass at vi fortsatt kan kjenne etterdønningene. I en verden der kvinner ikke hadde noen som helst form for frihet eller autonomi, levde Aasta Hansteen en fri og selvstendig kvinnes liv - og betalte en skyhøy pris.

Hansteens frihet - og dette har hun til felles med flere av kvinnen i kalenderen vår - var kun mulig fordi hun kom fra en velstående familie. Familiens penger gjorde det mulig for Aasta Hansteen å velge bort ekteskapet til fordel for utdanning, selvstendighet og frihet.

Friheten brukte Hansteen til å reise til Frankrike, utdannet seg til billedkunster og representerte Norge på Verdensutstillingen i Paris. Hun brukte den til å skrive bøker om feministisk teologi (et halvt århundre før begrepet i det hele tatt ble oppfunnet), til å gå på cafe og drikke vin, og til å legge ut på foredragsturne og dermed bli den første norske kvinnen som talte høyt i forsamling. Hansteen brukte friheten sin til å velge bort ekteskap, men likevel bli mor og adoptere en datter.

Mer enn 200 år etter at hun ble født er Aasta Hansten fortsatt et ideal å strekke seg etter. Hun levde livet sitt på sine egne premisser og vi bør alle leve livene våre litt som Aasta Hansteen. Hun tillot seg å være rasende, hun var fullstendig kompromissløs, hun var annerledes men ba aldri om unnskyldning for den hun var og Aasta Hansten vil alltid stå igjen som kvinnen som ytret de berømte ordene:

«Furierne er ogsaa kvinder, hugs det, Camilla Collett!»

I 1869 ga John Stuart Mills ut boka, *On the Subjection of Women* (Kvindernes Underkuelse), der han hevder at en verden der det ene kjønn er underlegent det andre, er en verden der menneskelig utvikling har stagnert. Han spør om vi egentlig kan vite at det kvinner ønsker seg er giftemål og barn, siden de aldri har hatt friheten og muligheten til å velge.

Boka vakte voldsom debatt i Norge. Prinsippet om at kjønnene skulle være likestilt sto i direkte kontrast til bibelens lære om at mannen var kvinnen overlegen, og norske prester var rasende. Debatten raste, og flere tok til avisene for å uttrykke sin harme over Mills bok, og Hansten kastet seg inn i debatten.

- Kvinnen skal være en medhjelper for mannen, men underordne seg ham som sin herre og holde seg i bakgrunnen.

- Selvbestemmelse for kvinner er en forutsetning for å være en medhjelper for mannen, svarte Hansteen, og argumenterte videre med at årsaken til at menn var husets herrer, mens kvinner var undertrykte fruentimmer, ikke var fordi det var kjønnenes natur, men fordi det var samfunnets forventning - dette var 120 år før filosofen Judith Butler lanserte teorien om performativt kjønn.

I 1871 publiserte Aasta Hansteen sin første avisartikkel under fullt navn «Kvindens Stilling i Verden». Her skriver Hansteen at Gud skapte mann og kvinne som likeverdige, men at mannen senere har brukt bibelens tekster som våpen for å undertrykke kvinnen.

Seks år senere ga Aasta Hansteen ut boka «Kvinden skabt i Guds billede» der hun går dypere inn i nettopp denne materien. Dette var 18 år før The Woman's Bible, som av mange regnes som starten på den feministiske teologien. Stemningen mellom Hansteen og de sinte prestene ble ikke akkurat bedre etter «Kvinden skabt i Guds billede», og Hansteen så ingen annen utvei enn å melde seg ut av statskirka.

Etter bokutgivelsen gjorde Aasta Hansteen noe ingen norsk kvinne hadde gjort før henne, hun la ut på foredragsturne. I to år turnerte hun Norge, Sverige og Danmark – til spott og spe. Kvinner skulle tie i forsamling, Aasta Hansteen nektet å kjenne sin plass.

Hansteens foredrag trakk fulle hus, men folk kom ikke for å lytte, de kom for å håne, le og kaste råtnete egg. Hansteen ble uthengt og latterliggjort, og i avisen ble hun beskrevet som grotesk, mannevond og uten et eneste kvinnegen.

Prisen for å trække nye stier er noen ganger helt umenneskelig. Aasta Hansteen ble møtt med så mye hat og hets at hun til slutt så seg nødt til å rømme landet. I 1880 dro hun, sammen med datteren sin, som «feministisk flyktning» til USA - det skulle gå ni år før Hansteen satte sine ben på norsk jord igjen.

Den 10. desember 2024, var det 200 år siden Aasta Hansteen ble født. Uten å be om unnskyldning for den hun var levde Aasta Hansteen livet på sine egne premisser – det var hun kanskje den første kvinnen i Norge som gjorde. Hun døde i 1908, og fikk aldri høstet fruktene av sitt eget arbeid.

Aasta Hansteen forstod det ingen hadde skjønnet før henne: Kjønnssroller handlet om forventninger, ikke natur, og hun ofret nesten alt for at det skulle bli litt enklere for oss å leve våre liv. Og hun lærte oss at veldig ofte så er furiene de beste og klokeste blant oss.

I denne episoden av Marta Breen og Anette Garpestad sin podkast Patriarkatet faller, prater de om Feministisk teologi, misogyni og Aasta Hansteen

https://soundcloud.com/patriarkatetfaller/feministisk-teologi-misogyni-og-aasta-hansteen?utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharinglgz8MaSxHRSkEaTOqwdBjdQ&tn=-UK*F

Det Teologiske fakultetet i Oslo arrangerte i flere år Aasta Hansteen-forelesninger. Noen av dem finnes her

https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.tf.uio.no%2Ftjenester%2Fkunnskap%2Fpodkast%2Fgjesteforelesninger%2Faasta-hansteen%2F%3Ffbclid%3DIwAR3RtGSWBh0kDvKzk4EcrzByTxkGciruYTasbonkm9uLvq9_f2byldNNaR0&h=AT1R5sCYBsMg4y5vtVLO-6Jjc6QoE-

[FAKkmjUXrhfW6O4OtNoQQJAzQZuruDyhLQOnuefFgaSPp1tXuPxtjmi-V5ynihVe5PJMgK3tm2-pmk3eLOH5ZWQOOj4jsdIG1iQqI136aA6k7Wxo dbc7ltN03g& tn =-UK*F](https://www.nb.no/items/3cb0d9b93592d2b86c21ac1da7e9092f?page=0&searchText=%22I%201840%20var%20Norges%20Hovedstad%20en%20aandelig%20%C3%98rken%22)

Intervju med 70 år gamle Aasta Hansteen, Dagbladet, 7. november 1894

<https://www.nb.no/items/3cb0d9b93592d2b86c21ac1da7e9092f?page=0&searchText=%22I%201840%20var%20Norges%20Hovedstad%20en%20aandelig%20%C3%98rken%22>

Foto: H. Lunde's Fotografiske Atelier/Nasjonalbiblioteket

Gleditsch-prosjektets julekalender er laget i samarbeid med [Soroptimist International Norway](#), [Stiftelsen Dam](#) og [Kulturrådet](#)

[#gleditschprosjektet](#) [#julekalender](#) [#godjul](#) [#feminisme](#) [#likestilling](#)
[#ICantBelieveIStillHaveToProtestThisShit](#)

